EBALUAZIO DIAGNOSTIKOA

DBH 2. maila

2024-2025 IKASTURTEA

ZUZENTZEKO KOADERNOA

EUSKARAZKO

HIZKUNTZA GAITASUNA

INDIZEA

I. LABURPENA 5
II. ZUZENDU BEHARREKO GALDERAK 7
Ekoizpen idatzia: B. ERANSKINA 11
Ekoizpen idatzia: C. ERANSKINA 13
Ekoizpen idatzia: D. ERANSKINA 15
III. IRAKURKETA PROZESUAK 27
IV. KOADERNOA SOLUZIOEKIN 29

Honako hau da atal bakoitzaren edukia:

- I. LABURPENA

  Probaren item bakoitza **zein motatakoa** den, zein duen **erantzun zuzena**, lor daitekeen **gehieneko puntuaketa**, dagozkion **oinarrizko jakintza, konpetentzia espezifikoa** eta **ebaluatutako prozesua** taula batean bildu dira.

- II. ZUZENDU BEHARREKO GALDERAK

  Zuzendu beharreko item bakoitzaren **erantzuna** eta **zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak**.
  Eranskinetan zuzenketa egiteko jarraibideak (A, B eta C) eta hainbat adibide eta beren zuzenketak (D) atxiki dira.

- III. IRAKURKETA PROZESUAK

  Irakurketa prozesuak, itemaren erantzunaren mota eta testu mota.

- IV. KOADERNOA SOLUZIOEKIN

  Ikasleari emandako liburuxka bera, item bakoitzaren erantzuna nabarmendu delarik.

I. LABURPENA

Euskarazo hizkuntza gaitasuna frogak 29 item ditu. Horietako hamar zuzendu eta kalifikatu behar dira. Honako hauek dira:

1, 7, 9, 10, 16, 19, 20, 22, 28 eta 29

Item bakoitzari buruzko informazioa taula honetan bildu da:

Atala	Itema	Itema mota	Erantzun zuzena	Gehieneko puntuazioa	Konpetentzia espezifikoa	Oinarrizko jakintza	Ebaluatutako prozesua
Irakurmena 1. testua ***Ugaztunentzat ez zen erraza izan tente jartzea*** - Jarraitua - Azalpena - Berria	1	Erdi-eraikia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	2	Itxia	B	1	KE 4	B3.4	Integratzea: ulermen globala
	3	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	4	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	5	Itxia	A	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	6	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	7	Itxia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	8	Itxia	C	1	KE 4	B2.1/ B3.4	Hausnartzea
Irakurmena 2. testua ***Sendabelarrak*** Testu –multzoa: 1. Etena Azalpena. 2. Jarraitua Azalpena / narratiboa berria	9	Erdi-eraikia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Integratzea: ulermen globala
	10	Erdi-eraikia	Ikus II. atala	2	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	11	Itxia	A	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	12	Itxia	D	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea / Integratzea: ulermen globala
	13	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	14	Itxia	B	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	15	Itxia	D	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	16	Erdi-eraikia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	17	Itxia	D	1	KE 4 / KE 9	D / B3.4	Hausnartzea
	18	Itxia	C	1	KE 4 / KE 9	B2.1 / B3.4	Hausnartzea
Irakurmena 3. testua ***Abiadura handiko trena (AHT)*** - Etena - Azalpena - Berria	19	Erdi-eraikia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	20	Erdi-eraikia	Ikus II. atala	BALIOGABETUA	KE 4	B3.4	Aurkitzea
	21	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	22	Itxia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	23	Itxia	D	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	24	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	25	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	26	Itxia	C	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	27	Itxia	B	1	KE 4	B3.4	Interpretatzea
	28	Itxia	Ikus II. atala	1	KE 4	B3.4	Aurkitzea
Idazmena	29	Irekia	Ikus II. atala	10	KE 5/ KE 9	B2.5/ B3.5./ B4/ B2/ D7	Idazmena
			Puntuazioa guztira:	38			

II. ZUZENDU BEHARREKO GALDERAK

Atal honetan zuzendu beharreko hamar itemen **ebazpena** (hala dagokionean) zein **zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak** agertzen dira. Ekoizpen idatziari dagokionez, eredu gisa bost adibide eta beren zuzenketak atxiki dira.

Zuzendu eta kalifikatu beharreko galderak hauek dira:

1, 7, 9, 10, 16, 19, 20, 22, 28 eta 29

----

1. **Testuak bi ikerlarik egindako lan bat aipatzen du. Non argitaratu zen ikerketa-lan hau?**

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak	
Kalifikazioa	**Erantzuna/k**
1	"**Science Advances aldizkarian**"
0	Beste erantzun batzuk.

7. **Esan ezazu Harvardeko Unibertsitatearen ikerketa lan honi buruzko baieztapen hauek gezurra ala egia diren:**

	E	G
A. Ikerketa-lana fosiletan oinarritu dute soilik.		x
B. Ikerketa-lanak balio izan du anatomia eta mugitzeko moduaren arteko lotura hobeto konprenitzeko.	X	
C. Ikerketa-lanak frogatu du hankek eragiten ahal duten indarra funtsezkoa dela animalien lokomozio-sistemaren bilakaeran.	X	
D. Ikerketa-lanak frogatu du egungo ugaztunen jarrera tentea uste baino askoz lehenago iritsi zela.		X

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak
0.25 puntu erantzun zuzen bakoitzeko (Gehienez, 1 puntu)

9. **Zeri buruz hitz egiten dute hiru testuek?**

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak	
Kalifikazioa	**Erantzuna/k**
1	**"Sendabelarrei buruz".**
0	Beste erantzun batzuk.

10. **Aurkitu *Sambucus nigra-ren* euskarazko izenak.**

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak	
Kalifikazioa	**Erantzuna/k**
2	**"Intsusa, sabuka, turta, lintxusa".**
1	**Hiru edo bi erantzun zuzen.**
0	Beste erantzun batzuk.

16. **Testuan aipatzen da parafarmazietan eta belar-dendetan erraz aurki daitekeen konposatu bat. Zein da?**

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak	
Kalifikazioa	**Erantzuna/k**
1	**"Protoberberina".**
0	Beste erantzun batzuk.

19. **Nafarroa eta Euskadiren arteko lotura egiteko alternatibetako bat Gasteizkoa da. Zein da aukera horretarako aurreikusitako kostua?**

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak	
Kalifikazioa	**Erantzuna/k**
1	"**700 milio euro**"
0	Beste erantzun batzuk.

20. **Bi aukeretako zein joango litzateke Sakanatik? BALIOGABETUA**

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak	
Kalifikazioa	**Erantzuna/k**
0	"**Gasteizkoa**" edo "**V alternatiba**" edo erantzun baliokidea
0	Beste erantzun batzuk.

22. **Esan baieztapen hauek egia ala gezurra diren:**

	E	G
A. Ezkio-Itsasoko alternatibaren luzera 29,5 kilometrokoa da.		X
B. Frantziako gobernua hamarkada honetan hasiko da obrak egiten.		X
C. Irun eta Lezo arteko zatia amaituta dago.		X
D. Bilboko geltokia lurpean eraikitzea aurreikusi da.	X	

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak
0.25 puntu erantzun zuzen bakoitzeko (Gehienez, 1 puntu)

28. **Ondorengo taulan testuan dauden hainbat zifra eta hainbat kontzeptu jaso dira:**

ZIFRAK
21,2
3
2060
92

KONTZEPTUAK
A. H aukera eraikitzen bada, Iruñetik Donostiara joateko zenbat denbora aurreztuko dugun.
B. H alternatibarako aurreikusitako kostua.
C. Proiektatutako tunel luzeenaren luzera kilometrotan.
D. Gasteizko alternatiban zubietatik joango den ibilbidearen portzentajea.
E. Gasteizko alternatibaren luzera kilometrotan.
F. Gazteizko alternatiban estali gabe izango diren kilometroen portzentajea.

Idatzi zifra bakoitzari dagokion kontzeptuaren hizkia (bi kontzeptu soberan daude):

ZIFRAK	KONTZEPTUAK (hizkia idatzi)
21,2	C
3	D
2060	B
92	F

Zuzentzeko eta kalifikatzeko irizpideak
0.25 puntu erantzun zuzen bakoitzeko (Gehienez, 1 puntu)

Ekoizpen idatzia: A. ERANSKINA

<table>
<tr><th>Atala</th><th>Irizpidea</th><th>Adierazleak</th><th>Ez
0</th><th>Partzialki
0.5</th><th>Bai
1</th></tr>
<tr><td>PLANGINTZA</td><td>1. Zirriborroa</td><td>- Ideiak antolatzeko prozeduraren bat erabiltzen du.
- Bi zatiak erabiltzen ditu.
- Behin betiko testuak zirriborroa hobetzen du.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">ZUZENTASUNA</td><td>2. Aurkezpena</td><td>- Letra argiz idazten du, okertu gabe eta marjinak utziz.
- Testua paragrafotan egituratzen du.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>3. Ortografia</td><td>- Ortografia-falta bakoitza 0,2 deskontua.</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>4. Zuzentasun gramatikala</td><td>- Ez du akats morfosintaktikorik egiten.
- Komunztadura eta arau gramatikalak ongi betetzen ditu.
- Perpaus aberatsak erabiltzen ditu.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">EGOKITASUNA ETA KOHERENTZIA</td><td>5. Egokitasuna (testu motarekiko)</td><td>- Blog pertsonal baten ezaugarriak betetzen ditu: gertutasuna eta lehenengo pertsonaren erabilera.
- Jarraitzaileak agurtu ditu.
- Testua hizkuntza-erregistro egokian idatzita dago, hartzaileari egokitua eta testuingurua kontuan izanda. Hizkuntza hurbila da, blog pertsonal batean bezala, baina ez arrunta.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>6. Eskatutako zereginarekin bat dator eta eskakizunak bete ditu.</td><td>- Ingurua deskribatu.
- Azaldu zer izan den bere garaiko onena edo txarrena.
- Espero duenari buruz hitz egiten du.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>7. Hiztegiaren aberastasuna</td><td>- Erabili duen hiztegia ez da errepikakorra, aberatsa eta egokia da. Erdal kutsu gutxikoa, gainera.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>8. Egitura argia, informazioaren progresio egokia</td><td>- Ideiak paragrafoka antolatzen ditu.
- Eskatutako testu motaren egitura errespetatzen du.
- Informazioaren garapena modu logikoan egiten du, kontraesanik eta alferrikako errepikapenik gabe.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">KOHESIOA</td><td>9. Lotura, erreferentea mantenduz</td><td>- Testu antolatzaile eta lokailu egokiak erabiltzen ditu.
- Erreferentzia mekanismoak zuzen baliatzen ditu.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>10.- Puntuazio-markak</td><td>Puntuak erabiltzean egindako akats bakoitzak 0,2 penalizatzen du.

Komak edo puntu eta komak erabiltzean egindako akats bakoitzak 0,1 penalizatzen du.</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">OSOTARA</td><td></td><td colspan="3">/10</td></tr>
</table>

Ekoizpen idatzia: B. ERANSKINA

DBH 2. mailako diagnostiko probetan iruditu zaigu gida bat baliagarria izaten ahal dela zuzenketak errazteko. Pilotaje zehatza egin ondoren, idazmenaren formatua eta jarraibide hauek arretaz berrikusi dira. Lehenik eta behin, atal bakoitzaren azalpena emanen dugu. Jarraian, C eranskinean, oraindik ere zalantzarik badago, taula orientagarri bat egin da puntuazio maila zehatz bakoitzaren deskribapenarekin.

Ikasleek albiste bat idatzi behar dute, baldintza batzuk nahitaez betez. 10 puntuen gaineko ebaluazio-matrizea aukeratu da azken balantzea errazteko, uste baitugu hori dela irakasleak ohituta egon ohi diren zenbakizko erreferentzia.

PLANIFIKAZIOA

1. PLANIFIKAZIORAKO TARTEEN ERABILERA: lehenengo tartea ideiak eta hitz solteak jartzeko da, eta bigarrena, zabalagoa, zirriborro bat idazteko. Egokiena zirriborroa eta behin betikoaren arteko aldaketak egiaztatzea litzateke, baina ikasle batzuk planifikazio prozesuarekin ohituta ez daudenez, malguak eta irekiak izaten ahal gara zati honen balorazioan.

ZUZENKETA

2. AURKEZPENA: oro har txukuntasun itxura izatea baldintza garrantzitsua da edozein idazki eta edozein lan akademiko aurkezteko. DBHko 2. mailako ikasle gehienek bereganatuta dute gaitasun hori; beraz, bereziki baloratuko dugu paragrafoen arteko tarteak uztea, letra argia izatea eta urratu gehiegirik ez egotea, aldez aurretik zirriborro bat egin ahal izan dutelako.

3. ORTOGRAFIA: ortografia akats bakoitzeko 0,2 jaitsiko da.

4. ZUZENKETA GRAMATIKALA: DBHko 2. mailako ikasleek behar bezala erabili behar dituzte “Nor-nori-nork” aditz-sistema eta ergatibo kasua. Espero izatekoa da “ari izan” egitura behar bezala erabiltzea. Perpausen aberastasuna baloratuko da: baldintza hipotetikoa, ahalera, menpeko perpausak (kontzesiboak, denborazkoak, helburuzkoak, kausalak, …)

Era berean, ikasleek sortutako kalkoak ez erabiltzea zaindu beharko dugu, hau da, gaztelaniazko adierazpenak ez erabiltzea.

KOHERENTZIA ETA EGOKITASUNA:

5. EGOKITASUNA.

Testuak blog pertsonal baten ezaugarriak izan behar ditu, hau da, gertutasuna eta lehenengo pertsonaren erabilera. Jarraitzaileak behar bezala agurtu behar ditu. (Gure ustez, ikasleek horrelako formatuak ezagutzen dituzte, baina normalean ikus-entzunezkoekin kontsumitzen

dituzte). Testuak hizkuntza-erregistro egokian idatzita egon behar du, hartzaileari egokituta. Hizkuntza hurbila behar du izan, ez ordea arrunta.

6. ESKATUTAKO ZEREGINAREKIN BAT DATOR ETA ESKAKIZUNAK BETE DITU

Ikasleek beren testuak izan beharreko edukiari buruzko ohar zehatzak jaso behar izan dituzte. Beraz, atal honetan honako hauek aztertuko ditugu: inguruan duten egoera deskribatzen duten; bere eguneko onena edo txarrena zer izan den kontatzen duten; espero zutena bete den ala ez. Agurraren zatia aurreko atalean baloratu dugu, testuaren formatuari dagokiolako.

7. HIZTEGIAREN ABERASTASUNA:

Erabilitako hiztegiak ez da errepikakorra izan behar, egokia izan behar du da, eta deskribapena adjektibo ugarikoa izan behar da. Gaztelaniazko kalkorik ez da erabili behar.

8. KOHERENTZIA

Testuak egitura argia izan behar du eta gaia nahiz ideiak progresio egokian garatu behar dira. Kasu honetan, argi eta garbi ikusi beharko dugu noiz ari den tokia deskribatzen, noiz hitz egiten duen bere egunaz eta noiz hausnartzen duen espero zutena bete ote den. Honetaz gain, begiratuko dugu gai batetik bestera egindako aldaketak ez ote diren bat-batekoak izan, eta tonuarekin koherenteak izan diren.

<u>KOHESIOA</u>

9. KOHESIOA. LOTURA ETA ERREFERENTEA MANTENTZEA: atal honetan lokailuen edo testu-antolatzaileen erabilera baloratuko dugu. Testuaren luzerak eta izaerak ez dute ematen lokailu asko sartzeko, baina testu-antolatzaileren bat beharrezkoa da, edo marratxoak edo beste marka batzuk erabili behar dira, adibidez. Halaber, begiratuko dugu erreferentea mantentzeko orduan ez dagoela arazorik, ez dela justifikaziorik gabeko omisiorik edo gehiegizko errepikapenik egin. Horretarako, DBHko 2. mailako ikasleek gai izan behar dute kohesio baliabide errazak erabiltzeko: elipsia, sinonimoak, izenordainen bat, baita substantibazioren bat ere. Testuaren kohesioa aditzen korrelazio zuzenaren araberakoa ere izanen da. Hiru alderdi horietan akats asko egin badira atal honetan zero puntu ematea ekarriko luke.

10. PUNTUAZIOA: irizpide zehatz batzuk eman dira zuzenketa errazteko.

- ❖ Idatzizko Produzkzioaren zuzenketarako eta ondorengo lanerako, hurrengo testua kontsultatzea gomendatzen da: *komunikazio gaitasuna: testu idatzien ekoizpena*. *Zuzenketarako orientabideak. Ebaluazio diagnostikoa. Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza.* Hezkuntzako Ikuskapen Koadernoak. Nafarroako Gobernua. 2008. https://www.educacion.navarra.es/documents/713364/714655/dbh7.pdf/a303e59a-2a9a-46e6-a481-0a221f4b4dac

Ekoizpen idatzia: C. ERANSKINA

Deskriptoreen taula, mailen arabera. Orientabide moduan erabiltzeko

	0 puntu	0.5 puntu	1 puntu
1. Plangintza	Ez ditu bi zatiak erabili, ez du ezer egin.	Bi zatiak erabili ditu, edo bietako bat bakarrik, baina ez ditu behar bezala garatu.	Bi zatiak erabili ditu, eta nabarmen hobea da behin betiko testua.
2. Aurkezpena	Urratu gehiegi daude, ez dago marjinarik, letra ez da ulertzen, ez dago paragrafoen arteko tarte argirik…	Urratu bat edo beste, letra ez hain argia, marjinak eta paragrafoen tarteak ez dira guztiz egokiak. Oro har hobetu daiteke.	Letra argia da, marjinak utzi ditu, paragrafoak argi bereizi ditu, oro har txukuntasunaren itxura.
3. Ortografia	Ortografiako akats bakoitzak 0.2 penalizatzen du.		
4. Zuzentasun gramatikala	Akats ugari daude, eta hori ez da DBHko 2. mailarekin bateragarria, eta horrek komunikazioa ere eragozten du. Ergatiboa gaizki erabiltzeak zaildu egiten du igorleari edo hartzaileari buruz ari ote den jakitea, indikatiboa ez du menperatzen, etengabe gaizki erabili du eta gaztelaniazko kalko asko daude.	Akats errepikatuak daude, oraindik ez du ongi menderatzen ergatiboaren erabilera, baina mezua ulertu egiten da.	Ez dago akatsik edo, baldin badaude, egitura oso konplexuetan gertatzen dira. Aberastasuna erakusten du zenbait egituretan.
5. Egokitasuna	Formatua eta estiloa ez datoz bat blog pertsonal baten berezko formatuarekin, ez ditu jarraitzaileak agurtu. Erregistroa ez da egokia, formalegia edo lagunartekoa da.	Bi gai hauetako batek huts egiten du: - Estiloak eta azken agurrak. - Erabilitako erregistroak.	Formatua eta estiloa blog pertsonalerako egokiak dira, lehen pertsonan hitz egiten du eta jarraitzaileak agurtu ditu.. Erregistroa egokia da.
6. Eskatutako zeregina	Eskatu zaizkion hiru alderdietako bat ere ez du aipatzen, edo bakarra aipatzen du, eta ez da nahikoa.	Elementu bat edo bi baino ez ditu aipatzen (edukiaren eta hedaduraren araberakoa izango da).	Jarraibideetan aipatutako hiru gaiak aipatzen ditu: - Inguratzen duen eszenatokia. - Eguneko onena edo txarrena. - Espero duena.

7. Lexikoa	Hiztegia pobrea eta errepikakorra da edo hitzak gaztelaniaz idazten ditu.	Hiztegia apur bat erraza eta errepikakorra da.	Askotariko hiztegia erabiltzen du.
8.Egitura argia, informazioaren progresio egokia	Testua ez da koherentea, zentzurik gabeko jauziak daude, kontatutakoaren bilakaerak ez du haririk, eta, beraz, ez dago gaiaren garapen egokia, ezta egitura argia ere.	Egitura argia ikusten da, baina jauzi batzuk daude edukian, edo ez du gaiaren garapen ona lortu; izan ere, imajinatutako istorioaren sarrera bortxatua da, ez dago lotuta, bat-bateko jauzi bat dago, ez dirudi testu bereko zati bat denik,...	Testua koherentea da, asmatu egin du istorioa imajinatzen, eta zentzuz amaitu du. Beraz, gaiaren garapen ona dago eta egitura argia ikusten da. Kontatutako guztiak lotura du eta bilakaera logikoa da.
9. Lotura eta erreferentea mantentzea	Ez da argi geratzen erreferentea, omisioak eta errepikapenak, lokailuen eta kohesio baliabideen erabateko gabezia. Akatsak denboren korrelazioan.	Batzuetan, erreferentea galtzen da. Lokailu oso sinpleak, zenbait errepikapen.	Lokailuak eta kohesio baliabideak (sinonimoak, izenordainak…) erabili ditu; horrela, ideiak ongi lotuta daude eta erreferentea mantentzea lortu du.
10. Puntuazioa	Puntuak erabiltzean egindako akats bakoitzak 0,2 penalizatzen du. Komak edo puntu eta komak erabiltzean egindako akats bakoitzak 0,1 penalizatzen du.		

Ekoizpen idatzia: D. ERANSKINA

Jarraian, aurrez azaldutako irizpideen arabera zuzendutako bost adibide atxiki dira. Idazlan bakoitzari eman zaizkion puntuazioez gain, zuzenketen deskripzio zehatzak ageri dira.

1. adibidea:

1. Ideiak – Hasierako planteamendua:

Irakurri duena onena izango da eta zenbat gindu Portentu dute

2. Zirriborroa:

Irabazlea

Gaur Euskal herrian egongo da lehiaketa bat nork egiten zuen ipuin oberenda, 2400 gende Portentu ~~dotoina~~ batzuk bat irakurri dut.

idazle egin dute baina irakurrika

Urte onetan idazle asko Portentu egin dute, urte Pasda baina askos gehiago eta ere ongi dauda idatzirik. ~~Baina~~ Irakurri duena bai dago ongi idatzia, Niri asko gustatu zait.

Lehenengo Saria 100 € dina eta bigarrenak opari bat ematen diote, irabazleak maiatzaren 5 jasoko dina sario atzera Aezkoako etxean. Bestak Txola bera bat irakurri duzue, 2024 urtean egongo da lehiaketa, horregatik izango dizut zeresko zen ipuin irabazlea,

Titularra

Ipuin magikoa

Azpititularra

Nafarroako lehiaketa ipuinak egiten.

Gaur Euskal Erriran egon da lehiaketa bat ipuinak egiteko. Egiten zuena Ipuin onena 100€ irabazten zuen eta bigarrena opari bat ematen die.

Urte honetan 2400 idazle partaide egin dute. Pozten ziren baina gehiago eta olerkiak dute egin da. Irabazlearen ipuina oso ongi dago idatzia. Niri asko gustatu egin dit.

Ez dutenak irabazi 2024 hil dute egin beste ipuin bat. Saria maiatzaren bostean emango dira Altsasuko etxean Seietan.

Irabazlearen ipuina kontatzen digu zertaz doala futbola mola da Messiren Historian 100 ... eta ~~ezgaizki gauza~~ ezer gaizki ... Bera Nazarren bizi da. Oierrek deitzen da 16 urte ditu eta asko gustatzen du.

Bigarren postuan geratu dena oso ongi eginda dago historia polit bat da ... .

Aku eginda Nafarroako gobernua du eta laguntza eman digutelako, Txalo Handi bat Nafarroako gobernuari. Eta beste Txalo bat ... idazleari. Horla:

1. adibidea			
PLANG.	**1. Zirriborroa**	- Ideiak antolatzeko prozeduraren bat erabiltzen du. - Bi zatiak erabiltzen ditu. - Behin betiko testuak zirriborroa hobetzen du.	1
ZUZENTASUNA	**2. Aurkezpena**	- Letra argiz idazten du. - Marginak ez dira egokiak - Testua paragrafotan egituratzen du.	1
	3. Ortografia	- Ortografia akats ugari ageri dira: "*oberena/hoberena*", "*idatxita/idatzita*", "*itz/hitz*", "*ahu/hau*" eta abar.	0
	4. Zuzentasun gramatikala	- Ergatibozko akats ugari daude komunikazioa eragozten dutenak "*Egiten zuen*(ak) *ipuin oberena*" "*idazlearen ipuna*(k) *kontatzen digu*" - Aditza eta subjetuaren arteko numero arazoak. Komunztadura "*100€ irabazi zuen* (zituen)" - Nor-nori-nork arazoak: "*bigarena opari ematen dio* / bigarrenari opari bat eman diote" "*Niri asko gustatu egin dit*". "*ipuinak 100 hitz daka*/dauzka" - Aditzak lotuta idatziak: "*pasaden*/ pasa den", "*parteartu*/parte hartu"	0
EGOKITASUNA ETA KOHERENTZIA	**5. Eskatutako zereginarekin bat dator eta eskakizunak bete ditu.**	- Ikasleak eskatutako informazioa ematen du. Ez du aipatu nork banatu dituen sariak. - Ez du albistea beste informazio bat gaineratuz garatu: ospakizuna, zer gertatu zen, edo beste edozein gauza aipatuz.	0,5
	6. Hiztegiaren aberastasuna	- Erabili duen hiztegia pobrea da, errepikakorra. Idazlana egiteko erabili behar zuen testuaren hitzak erabiltzen ditu gehien bat kopiatuta. - Egitura sinpleak edo errazegiak erabiltzen ditu - Erdal kutsua ere ageri da esalmoldeetan: "*bigarren postuan geratu dena*" gutxikoa, gainera.	0
	7. Egokitasuna (testu motarekiko)	- Albiste testuaren ezaugarriak betetzen ditu: titulua, azpititulua, gorputza. - Albistean 5 galdera guztiak ez ditu erabiltzen: zer, nor, noiz, non bai, baina zergatik ez. - Hizkuntza ez da guztiz neutroa da eta lagunarteko adierazpenak erabiltzen dira. "*Txalo andi bat Nafarroako Gobernurako*" "*Eta beste txalo bat Orreagako udalar*i"	0,5
	8. Egitura argia, informazioaren progresio egokia	- Informazioaren garapena ez dago modu logikoan, errepikapenak daude eta erreferentea galtzen da. Informazioak ez dauka progresio egokirik. Ideiak nahastuta ageria dira.	0
KOHESIOA	**9. Lotura, erreferentea mantenduz**	- Ideiak ez dira argi garatzen, lokailuen eta kohesio baliabideak ez dira ageri, irakurketa zail bihurtzen du. - Erreferentzia galdu egoten da.	0
	10. Puntuazio-markak	- Komak eta puntuak falta dira. Adibideak: "…*oso ongi idatxita* (.) *Niri asko*…"; "*Oierrek deitzen da* (,) *16 urte ditu eta*…"; "…*laguntza heman digutelako*, (.) *Txalo Andi bat*…"	0,4
	OSOTARA		**3,4 /10**

2. adibidea:

1. Ideiak – Hasierako planteamendua:

Lehenengo data jarri:
gero Titulua: Mikroipuinak
ondoren: gorputza idatzi.

2. Zirriborroa:

Mikroipuinak

mikroipuinetako sariak banatu dituzte

Lizarran banatu dituzte
Arratzaldeko 18:00 etan
Lizarrako aikatea banatu ditu
Nor izan zen irabazlea? Pedro izan
da ondoren festa txiki bat egon
zen janaria eta musikarekin, eta bukatzeko
argazki batzuk atera zituzten

Titularra MIKROIPUINAK

Azpititularra mikroipuinetako zariak banatu dituzte.

2023/10/18

Gaur Lizarran mikroipuinetako zariak banatu dira. Arratsaldeko 18:00 banatu dira Lizarrako aikate banatu ditu. irabazleak kontatu digute nola egin zuten lana. 4 sari egon dira Lehenengo irabazlea Pedro izena zuen eta 100 euro eman diote. Bigarrenak: wagore deitzen zela 20 euro eman diote. 3 hirugarrenari Alberto izenekoa liburu bat opalitu diote eta laugarrenari Emilio izenekoa beste liburu bat eman diote. denak oso pozik jarri ziren 8:00 festa bat antolatu dute. Janaria eta musikarekin. irabazlea kontatu digute oso ondo pasa dutela eta errepikatu nahi dutela.

<table>
<tr><th colspan="4">2. adibidea</th></tr>
<tr><td>PLANGI.</td><td>1. Zirriborroa</td><td>- Ideiak antolatzeko prozeduraren bat erabiltzen du.
- Bi zatiak erabiltzen ditu.
- Behin betiko testuak zirriborroa hobetzen du.</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="3">OZUZENTASUNA</td><td>2. Aurkezpena</td><td>- Urratu asko daude, ez ditu marjinak erabiltzen eta paragrafoak ez ditu bereizten.</td><td>0,5</td></tr>
<tr><td>3. Ortografia</td><td>- “zariak”, “irugarrenak”, “hirugarrenak”…</td><td>0</td></tr>
<tr><td>4. Zuzentasun gramatikala</td><td>- Ergatibozko akatsak ditu: “Lizarrako alkate banaut ditu”, “irabazleak”
- Orduak idazterakoan akatsak: “18:00”
- Aditza eta subjetuaren arteko komunztadura akatsak ditu: “…100€ eman diote”</td><td>0,5</td></tr>
<tr><td rowspan="4">EGOKITASUNA ETA KOHERENTZIA</td><td>5. Eskatutako zereginarekin bat dator eta eskakizunak bete ditu.</td><td>- Ikasleak eskatutako informazioa ematen du (albistearen helburua, nork banatu dituen sariak eta nor izan diren irabazleak).
- Albistea beste informazio bat gaineratuz garatu du: nola ospatu zen ospakizuna, zer gertatu zen, edo beste edozein gauza aipatuz garatzen du testua.</td><td>1</td></tr>
<tr><td>6. Hiztegiaren aberastasuna</td><td>- Erabili duen hiztegia pobrea da. Erdal kutxua</td><td>0,5</td></tr>
<tr><td>7. Egokitasuna (testu motarekiko)</td><td>- Albiste testuaren ezaugarriak betetzen ditu: titulua, azpititulua, gorputza.
- Albistean 5 galderen erantzuna agertzen da: zer, nor, noiz, non eta zergatik.
- Testua hizkuntza-erregistro egokian idatzita dago, hartzaileari egokitua eta testuingurua kontuan izanda. Hizkuntza neutroa da eta lagunarteko adierazpenak baztertzen dira.</td><td>1</td></tr>
<tr><td>8. Egitura argia, informazioaren progresio egokia</td><td>- Ideiak ez daude paragrafoka antolatuta.
- Informazioaren garapena modu logikoan egiten duen arren, batzuetan ideiak jarraitzea ez da erraza.</td><td>0,5</td></tr>
<tr><td rowspan="2">KOHESIOA</td><td>9. Lotura, erreferentea mantenduz</td><td>- Ez da argi geratzen erreferentea. Hitzen ordena egokia ez denez, ideiak ere erreferentea galtzen dute.
- Kohesio baliabideak ez ditu erabiltzen.</td><td>0</td></tr>
<tr><td>10.- Puntuazio-markak</td><td>- Puntuazio akatsen adibideak: “…antolatu dute .(,) Janaria eta..”</td><td>0,3</td></tr>
<tr><td colspan="2">OSOTARA</td><td></td><td>5,3 /10</td></tr>
</table>

3. adibidea:

1. **Ideiak – Hasierako planteamendua:**

- NON: Aezkoako etxean, Ariben.
- NOIZ: 2023ko maiatzaren 5ean, 18:00etan.

- Orokorraren lehenengo saria, Jonek irabazi eta bigarrena Maitek.
- Euskara ikasleen lehenengo saria, Ane eta bigarrena Ibai.

2. **Zirriborroa:**

PIRINIOETAKO V. MIKROIPUIN LEHIAKETA

SARI BANAKETA:

Piririoetako V. mikroipuin lehiaketaren sari banaketa, Aezkoako etxean, Ariben, banatu egin zen · 2023ko maiatzaren 5ean, 18:00etan.

~~Per~~ Gure pozerako, pertsona asko parte egin zuten lehiaketa honetan eta giro oso on bat ~~eg~~ zegoen.

Antolatzaileetako herri bakoitzeko pertsona batek banatu zituzten sariak. Orokorraren lehenengo saria, 150€ eraman zituen pertsona Jon izan zen. Eta bigarrena, opari bat zeukan, kasu honetan, bi bonboi kutxa, hau Maitek irabazi zuen. Euskara ikasleen lehenengo saria, 100€ ziren eta hau, Anek irabazi egin zuen, berriz, bigarren saria Ibai lortu zuen eta bonboi kutxa bat eta bi piruleta jaso zituen.

Saridunak eman eta gero oso giro ona egon zen, musika jarri zutelako. Arratsalde polit bat pasa genuen Aezkoako etxean, ~~pertsona askorekin~~.

Titularra

PIRINIOETAKO V. MIKROIPUIN LEHIAKETA.

Azpititularra

SARI BANAKETA

Pirinioetako V. mikroipuin lehiaketaren, sari banaketa, Aezkoako etxean, Aribén, banatu egin zen 2023ko maiatzaren 5ean, 18:00etan.

Gure pazarako, pertsona asko parte egin zuten lehiaketa honetan eta giro oso on bat zegoen.

Antolatzaileetatik, herri bakoitzeko pertsona bat hartu eta haiek sariak banatu egin zituzten. Drakonaren lehenengo saria, 150 € eraman zituen pertsona Jon izan zen. Eta bigarrena, opari bat zetikan, kasu honetan, bi bonboi kutxa, hau Maitek irabazi egin zuen. Euskara ikasleen lehenengo saria, 100€ ziren eta hau, Anek irabazi egin zituen, berriz, bigarren saria Ibai lortu egin zuen eta bonboi kutxa bat eta bi pitxulela jaso egin zituen.

Saridunak eman eta gero, oso giro ona egon zen, musika jarri zutelako. Arratsalde oso polit bat pasa genuen Aezkoako etxean.

3. adibidea			
PLANGINTZA	**1. Zirriborroa**	- Ideiak antolatzeko prozeduraren bat erabiltzen du. - Bi zatiak erabiltzen ditu. - Behin betiko testuak zirriborroa hobetzen du.	1
ZUZENTASUNA	**2. Aurkezpena**	- Letra argiz idazten du, okertu gabe. - Testua paragrafotan egituratzen du. - Marjinak ez dira argiak	0,5
	3. Ortografia	- Ez du akats ortografikorik egin	1
	4. Zuzentasun gramatikala	- Ergatiboaren akatsak ageri dira baina ez du komunikazioa eragozten: "*150€ eraman zituen pertsona*(k)"; "*Ibai*(k) *lortu egin zuen*". - Komunztadura eta arau gramatikalak ongi betetzen ditu. - Perpaus aberats batzuen erabilera.	0,5
EGOKITASUNA ETA KOHERENTZIA	**5. Eskatutako zereginarekin bat dator eta eskakizunak bete ditu.**	- Ikasleak eskatutako informazioa ematen du (albistearen helburua, nork banatu dituen sariak eta nor izan diren irabazleak). - Albistea beste informazio bat gaineratuz garatu du: nola ospatu zen ospakizuna, zer gertatu zen, edo beste edozein gauza aipatuz garatzen du testua.	1
	6. Hiztegiaren aberastasuna	- Erabili duen hiztegia ez da oso aberatsa eta egokia da. Erdal kutsu apur batekin esamoldeetan: "*piruleta*" "*giro ona*" "*Gure pozarako*"	0,5
	7. Egokitasuna (testu motarekiko)	- Albiste testuaren ezaugarriak betetzen ditu: titulua, azpititulua, gorputza. - Albistean 5 galderen erantzuna agertzen da: zer, nor, noiz, non eta zergatik. - Testua hizkuntza-erregistro egokian idatzita dagoen arren, batzuetan hizkuntza ez da guztiz neutroa.	0,5
	8. Egitura argia, informazioaren progresio egokia	- Ideiak paragrafoka antolatzen ditu. - Eskatutako testu motaren egitura errespetatzen du. - Informazioaren garapena modu logikoan egiten du, kontraesanik gabe baina errepikapenak daude, "*giro ona*".	0,5
KOHESIOA	**9. Lotura, erreferentea mantenduz**	- Batzuetan erreferentea galtzen da, lokailu sinpleak erabiliz eta hitzen ordena ez da egokiena.	0,5
	10.- Puntuazio-markak	- Hiru koma akats ditu "*Orokorrean*(,) *lehenengo*…"; "*kasu honetan*(,) *bi bonboi*…".	0,7
OSOTARA			**6,7/10**

4. adibidea:

1. Ideiak – Hasierako planteamendua:

Titulua → Pirinioetako V. Mikroipuin Lehiaketa
Azpititulua → Sari banaketa eta ospakizuna

Gorputza:

- Alkatea banatu zituen sariak, Nafarroako gobernua emandakoak
- 150€, 100€ eta 2 opari ziren sariak
-

2. Zirriborroa:

PIRINIOETAKO V. MIKROIPUIN LEHIAKETA
Sari banaketa eta ospakizuna.

Gaur, 2023ko maiatzaren 5a arratsaldeko 18:00etan Pirinioetako V. Mikroipuin Lehiaketaren sariak banatu dira. Horren ostean, ospakizuna egon da.

Lau sari egon dira, lehenengoarentzat 150€, bigarrenarentzat 100€ eta hirugarren eta laugarrenarentzat opari bana. Alkateak izan da sariak banatu dituena. Sarien irabazleak; Mikel Perez, Nerea Etxeto, Urtzi Iriarte eta Ane Etxeberria izan ziren. Irabazleak esan zitzaterean eta bakoitzari tokatzen zitzaion saria eman ziotenean, bakoitzak haren mikroipuina irakurri behar zuen.

Laurek haien mikroipuina altuan irakurtzea bukatu zutenean, ospakizuna hasi zen. Janaria mundu guztiarentzat prestatuta zegoen eta jendea jaten zuen bitartean kontzertuak zeuden. Kontsertu guztiak bukatzean herri kirolak prestatu zitzaten, aizkolaritza, tsingak... Herri kiroletan mundu guztia parte hartu al zuen. Arazo karri bat egon zen aizkolaritzan, mutiko bati egur zati bat begira sartu zitzaion, hospitalera eraman zuten eta festa jarraitu egin zen

Titularra

PIRINIOTAKO V. MIKROIPUIN LEHIAKETA

Azpititularra

Sari banaketa eta ospakizuna

Gaur, 2023ko maiatzak 5, Piriniotako V. Mikroipuin Lehiaketaren sariak banatu dira, arratsaldeko 18:00etan, Ariben. Sari banaketaren ostean ospakizun bat egon da.
Nafarroako Gobernuak sariak prestatu ditu eta alkateak izan da banatu dituenak. Lau sari egon dira; lehenengo saria irabazi duenarentzat 150€, bigarrenarentzat 100€ eta hirugarren eta laugarrenentzat opari bana zegoen. Sarien irabazleak aipatu zituztenean, haien saria hartzera joan behar ziren eta haien mikroipuina altuan irakurri behar zuten. Hauek izan dira sarien irabazleak: Mikel Perez, Nerea Etxeto, Urki Iriarte eta Ane Etxeberria.

Laurek haien mikroipuina irakurri ostean, ospakizuna hasi egin zen. Mundu guztiarentzako janaria zegoen, nahi zuenak hartu zezakeen. Baita hiru edo lau kontzertu zeuden. Kontzertu guztiak bukatu zirenean herri kirolak zeuden: aizkolaritza, txingak... Herri kiroletan mundu guztia parte hartu zezakeen. Momentu batean aizkolaritzan zeudenean mutiko bati egur zati bat begiran sartu zitzaion baina berehala hospitalera eraman eta pasatu zitzaion.
Ondoren festa jarraitu zuen eta gaueko 23:00etan bukatu egin zen

4. adibidea			
PLANGINTZA	**1. Zirriborroa**	- Ideiak antolatzeko prozeduraren bat erabiltzen du. - Bi zatiak erabiltzen ditu. - Behin betiko testuak zirriborroa hobetzen du.	1
ZUZENTASUNA	**2. Aurkezpena**	- Letra argiz idazten du, okertu gabe eta marjinak utziz. - Testua paragrafotan egituratzen du. - Oro har txukuntasuna nabari da.	1
	3. Ortografia	- Akats ortografiko bakarra: “*ozpakizuna/ospakizuna*”.	0,8
	4. Zuzentasun gramatikala	- Ez du akats morfosintaktikorik egiten. - Komunztadura eta arau gramatikalak ongi betetzen ditu. - Perpaus aberats batzuen erabilera. - Akats gramatikal gutxi ditu: “*ospakizun bat egon* (izan) *da*”; “ *begira* (begian) *sartu zitzaion*”	0,5
EGOKITASUNA ETA KOHERENTZIA	**5. Eskatutako zereginarekin bat dator eta eskakizunak bete ditu.**	- Ikasleak eskatutako informazioa ematen du (albistearen helburua, nork banatu dituen sariak eta nor izan diren irabazleak). - Albistea beste informazio bat gaineratuz garatu du: nola ospatu zen ospakizuna, zer gertatu zen, edo beste edozein gauza aipatuz garatzen du testua.	1
	6. Hiztegiaren aberastasuna	- Erabili duen hiztegia ez da pobrea baina gaztelaniazko kalkoren bat erabiltzen du “*microipuina altuan* (ozen) *irakurri*…” - Hizte apur bat errepikakorra da. “*saria… saria… irabazi… irabazi*”	0,5
	7. Egokitasuna (testu motarekiko)	- Albiste testuaren ezaugarriak betetzen ditu: titulua, azpititulua, gorputza. - Albistean 5 galderen erantzuna agertzen da: zer, nor, noiz, non eta zergatik. - Testua hizkuntza-erregistro egokian idatzita dago, hartzaileari egokitua eta testuingurua kontuan izanda. Hizkuntza neutroa da eta lagunarteko adierazpenak baztertzen dira.	1
	8. Egitura argia, informazioaren progresio egokia	- Ideiak paragrafoka antolatzen ditu baina batzuetan ideia ezberdinak paragrafo beran sartu ditu . - Eskatutako testu motaren egitura errespetatzen du. - Informazioaren garapena modu logikoan egiten du, kontraesanik gabe baina errepikapenak daude.	0,5
KOHESIOA	**9. Lotura, erreferentea mantenduz**	- Testu antolatzaile eta lokailu egokiak erabiltzen ditu. - Erreferentzia mekanismoak zuzen baliatzen ditu.	1
	10.- Puntuazio-markak	- Bi koma akats egin ditu: “*Sarien irabazleak aipatu dituztenean*(,) *haien saria*…”.	0,8
OSOTARA			**8,1/10**

<u>III. IRAKURKETA PROZESUAK</u>

ITEMAREN ERANTZUNAREN MOTA ETA TESTU MOTAK

Irakurketa prozesuak: IZA, L. (2007) lanetik ateratako taula. *Irakurketa plana haur eta lehen hezkuntzako ikastetxeetan.* Eskolako liburutegiak. Blitz, liburutegiko sagua. Nafarroako Gobernua. *Or.17-22.*
https://www.educacion.navarra.es/documents/713364/714655/elplandelecturaeusk.pdf/3e8109e9-b065-4975-98c8-7fc6b7cd92dc

Irakurketa prozesuak	Definizioa
Informazioa aurkitzea eta eskuratzea (testuko zati jakinei erreparatzea)	Testuan bertan ageriko informazioa lokalizatzea, hitz berak Erabiliz edo sinonimoak erabiliz.
Interpretatzea eta integratzea (Testu barruko erlazioak ulertzea: testua osotara hartuta eta testuko zatien arteko erlazioa kontuan hartuta)	**Interpretatzea:** testua logikaz ulertzea. Honek informazioa erkatzea eta egiaztatzea, inferentziak egitea edo laguntza probak identifikatzea dakar.
	Integratzea: ulermen orokorra: testutik funtsezkoena ateratzea, testua bere osotasunean hartuta. (Ideien arteko hierarkia ezartzea; ideiarik orokorrena eta gehien gailentzen den ideia aukeratzea).
Hausnartzea (Testuaren kanpo-ezagutza erabiltzea)	**Edukiaren gaineko hausnarketa:** testuko baieztapenak ebaluatzea eta testuaz kanpotik dakigunarekin egiaztatzea, edukia kritikoki aztertu ahal izateko edo errealitate horren irudikapenaren iritzia izateko.
	Formaren gaineko hausnarketa: arlo morfosintaktikoan, lexiko-semantikoan eta testuzkoan, testuaren ezaugarri linguistikoak ebaluatzea.

Ebaluazio diagnostikoaren esparru teorikoa ere kontsulta daiteke. Bigarren Hezkuntza. Or. **35-39 prozesu bakoitzean lan egiten duten eginkizunen adibideak eskaintzen dira:**
https://www.educacion.navarra.es/documents/57308/57722/Marcoteorico2.pdf/7e430de5-1b5b-485f-b26d-c7697ac29915

Idatzizko ekoizpena zuzendu eta ondoren lantzeko**, *Idatzizko testuak zuzentzeko orientabideak lana kontsultatzea gomendatzen da. Ebaluazio diagnostikoa. Bigarren Hezkuntza. Hezkuntzako Ikuskapen Koadernoak.* Nafarroako Gobernua. 2009.**

https://www.educacion.navarra.es/documents/713364/714655/competencia.pdf/b34fa63b-0072-42b8-8821-da44faa82021

- **Testuen sailkapena honako kontzeptu hauetan oinarritu da**: (2018ko PISA Irakurketarako Gaitasun Esparruan oinarritua)

  - Testu jarraiak edo testu etenak:
    - Jarraia: paragrafoetan antolatutako enuntziatuek osatzen dituztenak dira, puntuazio-arauak betetzen dituzte. Izenburuek eta edukiek, edo letra tamaina nahiz letra tipoaren formatu desberdinak erabiltzeak, testuaren antolaketa ezagutzen laguntzen dute. Testu-lokailuek informazio logiko garrantzitsua ematen dute.

    - Etena: beste modu batez antolatzen dira, beraz, bestelako irakurketa-ikuspegia eta irakurketa ez-linealeko estrategiak behar dituzte. Testua hainbat elementu grafikorekin nahasten dute eta informazioa hainbat modutan aurkezten dute. Testu etenaren adibideak: zerrendak, taulak, grafikoak, diagramak, iragarkiak, infografiak, programazioak, katalogoak, aurkibideak…
  - Testu motak: instrukzio, deskripzio, narrazio, azalpen, argudio eta transakzio-testua.
  - Testu-generoak.

- **Itemen sailkapena, eskatzen duten erantzun motaren arabera:** (Hezkuntza Ebaluaziorako Institutu Nazionalaren ebaluazioaren kontzeptu-esparruan oinarrituta)

  - Erantzun itxia: ikasleek eskainitako aukera bat baino gehiago hautatu behar dute, ideiak erlazionatu, baieztapen baten egiazkotasuna edo faltsutasuna ezarri, aukera jakin batzuk ordenatu eta abar.
  - Erantzun erdi-eraikia: lauki edo espazio bat edo batzuk hitz edo zifra batekin betetzea eskatzen dute, esaldi bat baino gehiago osatzea edo galderaren bati erantzun labur batekin erantzutea.
  - Erantzun irekikoa edo eraikia: ikasleek egitea eskatzen dute.

IV. KOADERNOA SOLUZIOEKIN

1. testua. UGAZTUNENTZAT EZ ZEN ERRAZA IZAN TENTE JARTZEA

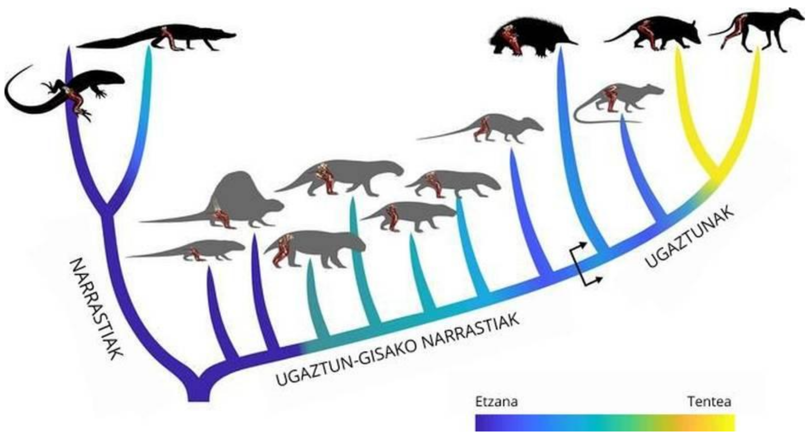

Ikertutako espezie modernoen (beltzez) eta desagertutakoen (grisez) arteko erlazio ebolutiboak.Arg. Peter Bishop

Ugaztunak narrastien gisara ibiltzetik tente egotera pasatzea trantsizio konplexua eta ez-uniformea izan zen, eta uste baino askoz beranduago gertatu zen. Ondorio horretara iritsi dira Harvard Unibertsitateko (AEB) bi ikertzaile, *Science Advances* aldizkarian argitaratu duten lan batean.

Narrastien jarrera etzanetik ugaztun modernoen jarrera tentera pasatzea une erabakigarria izan zen eboluzioan. Gorputz-adarren anatomian eta funtzioan aldaketa garrantzitsuak gertatu ziren sinapsidoetatik terioetara: **sinapsidoak** lehen ugaztunak eta oraindik ugaztun ez ziren arbasoak (ugaztun gisako narrastiak) biltzen dituen taldea dira; **terioak** gaur egungo ugaztun mota bat dira. Bada, orain arte ez zegoen argi jauzi ebolutibo hori noiz eta nola gertatu zen.

Orain, eredu biomekaniko aurreratuetan eta datu fosiletan oinarrituta, ikertzaileek ikusi dute bide hori oso konplexua izan zela.

- Hasteko, gorputz-adarren jarrera posible guztiak aztertu nahi zituztenez, bost espezie modernoren biomekanika ikertu zuten (besteak beste, musker eta galgo bat). Horrela, anatomiak animalia horien jarrerarekin eta mugitzeko moduarekin duen lotura hobeto ulertu ahal izan zuten. Garatu zuten eredu biomekanikoari esker, simulazioak egin ahal izan zituzten, atzeko gorputz-adarrek lurrean zenbateko indarra egin zezaketen kalkulatzeko. Frogatu zuten hankek egin dezaketen indarra erabakigarria dela lokomozioaren eboluziorako.
- Aurrekoaz gain, zortzi espezie fosil aletara zabaldu zuten analisia, 300 milioi urteko eboluzioa kontuan hartuta.

Guztiarekin, ikertzaileek ondorioztatu dute narrastien jarrera etzanetik ugaztun modernoen jarrera tenterako aldaketak gorabehera handiak izan zituela milioika urtetan zehar. Eta, azkenean, egungo ugaztunen jarrera tenteari lotutako ezaugarriek (hezurren forma, giharren indarra, …) aurretik uste baino askoz beranduago eboluzionatu zutela.

Etxebeste Aduriz, Egoitz. Elhuyar Zientzia aldizkarian argitaratutakoaren moldaketa

1. **Testuak bi ikerlarik egindako lan bat aipatzen du. Non argitaratu zen ikerketa-lan hau?**

Science Advances aldizkarian argitaratu zen.

2. **Zein da Harvardeko Unibertsitatearen ikerketa-lanaren helburu zehatza?**

A. *Sinapsidoen* eta *terioen* arteko bilakaera.
B. Jarrera etzanetik jarrera tentera ugaztunek izan zuten bilakaera.
C. Ugaztunen gorputz-adarren bilakaera.
D. Ugaztunen mugimenduaren bilakaera.

3. **Aukeratu baieztapen zuzena:**

A. *Sinapsidoak* gaur egungo ugaztunak dira.
B. *Terioak* ugaztun primitiboak dira.
C. *Sinapsidoak terioak* baino lehenagokoak dira.
D. Narrastiak ugaztunak dira.

4. **Ikerketa-lanerako honako hauek erabili ziren …**

A. … galgo bat eta musker bat.
B. … zortzi espezie moderno eta bost espezie fosil.
C. … bost espezie moderno eta zortzi espezie fosil.
D. ... narrasti eta ugaztun modernoak.

5. **Zer aztertu zuten eredu biomekanikoarekin egindako simulazioekin?**

A. Atzeko gorputz-adarrek lurrean egiten ahal duten indarra.
B. Aurreko gorputz-adarrek lurrean egiten ahal duten indarra.
C. Gorputz-adarretako aldaketak, fosiletatik abiatuta.
D. Anatomian gertatzen diren aldaketak, fosiletatik abiatuta.

6. **Testuko lehen esaldia hauxe da: <<Ugaztunak narrastien gisara ibiltzetik tente egotera pasatzea trantsizio konplexua eta ez-uniformea izan zen>>. Zer esan nahi du honek?**

A. Ez duela denbora-lerro bat jarraitzen.
B. Ez zela bilakaera erraza izan.
C. Ez zela bilakaera progresiboa eta perfektua izan, baizik eta gorabeheratsua.
D. Ez zela bilakaera homogeneoa izan toki guztietan.

7. **Esan ezazu Harvardeko Unibertsitatearen ikerketa lan honi buruzko baieztapen hauek gezurra ala egia diren:**

	E	G
A. Ikerketa-lana fosiletan oinarritu dute soilik.		X
B. Ikerketa-lanak balio izan du anatomia eta mugitzeko moduaren arteko lotura hobeto konprenitzeko.	X	
C. Ikerketa-lanak frogatu du hankek eragiten ahal duten indarra funtsezkoa dela animalien lokomozio-sistemaren bilakaeran.	X	
D. Ikerketa-lanak frogatu du egungo ugaztunen jarrera tentea uste baino askoz lehenago iritsi zela.		X

8. **Zergatik esaten dugu testu hau azalpen-testua dela?**

A. Ez duela denbora-lerro bat jarraitzen. Ikerketa zientifiko baten emaitzak azaltzen dituelako, eta horretarako, hizkuntza konplexu eta kultua erabiltzen duelako.

B. Unibertsitate ospetsu bateko ikerketa zientifiko batek egindako urratsak kontatzen dituelako.

C. Ikerketa zientifiko baten emaitzak modu objektiboan azaltzen dituelako, eta horretarako, hizkuntza tekniko eta zehatza erabiltzen duelako.

D. Azterketa baten ondorioei buruz konbentzitzen saiatzen delako, eta horretarako, hizkuntza tekniko eta zehatza erabiltzen duelako.

2. testua. SENDABELARRAK

INTSUSA

(Sambucus nigra)

INTSUSA/SABUKA/TURTA/LIN TXUSA

Intsusaren zurtoinak bi azal izaten ditu. Lehenengo azala, kanpokoa, marroia eta gogorra izaten da. Azal hori kenduta bigarren azala agertzen da, fina eta berdea, ukenduak egiteko erabiltzen dena.

Greziar garaian adarrekin Sambuké izeneko musika tresna egiten zuten eta badirudi hemendik heldu dela bere latinezko Sambucus izena.

Intsusa altuera handi bat hartzen duen zuhaixka bat da. Asko nabarmentzen da loretan dagoenean. Bere loresorta zuriek argia ematen dutela dirudi!

INTSUSA ZERTARAKO ERABILI

- Bere ezaugarri garrantzitsuenetakoa **larru azaleko arazoei** aurre egitea da: zauriak, erredurak, kolpeak, herpesak, ospela, etab.
- Loreak **arnas bideko arazo** edo gaitz askoren aurrean lagungarri izan daitezke; katarroa, gripea, bronkitisa, etab.
- Izerditzeko, sukarra jaisteko, mukiak botatzeko, etab. ere egokia da.
- **Begiak garbitzeko** ere erabiltzen da, konjuntibitisaren kasuan, adibidez.

KONTUZ!

Edozein erabilpen egin aurretik osasun arloko profesional batekin hitz egin behar da eta bere aholkuak jarraitu. Lan honetan ematen den informazioa eta erremedioak ez dira medikuen tratamenduen ordezko.

https://sendabelarrak.haziak.eus/sendabelarrak/intsusa

“RAKUS”, SENDABELARRA ERABILIZ ZAURI BAT SENDATZEN IKUSI DUTEN LEHEN ORANGUTANA.

MIGUEL ÁNGEL CRIADO

2024ko maiatzaren 2a

Fibraurea tinktorioa Asiako hego-ekialdeko oihanetako landare igokaria da. Tokiko komunitate askok sendabelar gisa erabiltzen dute. Horrekin hainbat gaixotasuni egiten diote aurre, diabetesetik hasi eta malariaraino, digestio-arazoak tarteko. Zientzia modernoak zenbait substantzia aurkitu ditu osagaien artean: furano diterpenoideak, propietate antibakterianoak, antiinflamatorioak, antioxidatzaileak eta fungizidak dituztenak. Bi alkaloideko kontzentrazio handiak ere baditu, bereziki protoberberinakoa, berberinaren jatorria, parafarmazietan eta belar-dendetan erraz aurki daitekeen konposatua (…).

Sumatrako iparraldeko muturrean (Indonesia) lehen aldiz ikusi dute begipean zauri itsusi bat zuen orangutan ar batek *Fibraurea tinktoria* hostodun txaplata bat sortu eta zaurian igurtzi egin zuela. Egun batzuen buruan, ultzera itxi egin zen, eta bi hilabeteren buruan ia ez zen orbainik ikusten.

Ar honek Rakus du izena, Sumatrako orangutana (Pongo abelii), eta espezie horretatik 7.500 baino ez dira geratzen bizirik. 2022ko ekainaren 22ko goizean, ikertzaileek bi arren arteko hots-borroka arraro horietako bat entzun zuten (...). Eguerdian ikusi zuten lehen aldiz lesioa: Rakusek zauri sakona zuen begipean. Borroka ikusi ez bazuten ere, ikertzaileek uste dute goizeko liskarraren emaitza izan zela. Hiru egun geroago, jokabide berria ikusi zuten: Rakus *F. tinctoria* hostoak erauzten ari zen eta, une batez murtxikatu ondoren, irentsi gabe, bere zukua jarri zuen zaurian. Handik gutxira, euliak zauri irekian ari zirenean, berriro murtxikatu zituen hosto berriak, ultzera osoa berdez estali zuen txaplata bat egin arte.

Txaplata eman eta hurrengo egunean, landare bereko zurtoinak eta hostoak jan zituen, baina hurrengo egunetan ez zuen horrelakorik egin (...). Rakus sendatzeko prozesuaren xehetasun guztiak *Scientific Reports* aldizkari zientifikoan argitaratutako lan batean kontatzen dira. (...).

https://elpais.com/ciencia/2024-05-02/rakus-el-primer-orangutan-al-que-han-visto-curarse-una-herida-con-una-planta-medicinal.html

9. **Zeri buruz hitz egiten dute bi testuek?**

Sendabelarrei buruz hitz egiten dute.

10. **Aurkitu *Sambucus nigra-ren* euskarazko izenak.**

Euskarazko izenak *intsusa*, *sabuka*, *turta* eta *lintxusa* dira.

11. Nondik dator *sambucus* izena?

- **A.** Instrumentu batetik.
- **B.** Adarren sinonimo bat da.
- **C.** Grekeratik.
- **D.** Zuhaixkaren loreetatik.

12. Aukeratu intsusaz hitz egiten duen web orriari buruzko aukera zuzenena:

- **A.** Terapia naturalen alde dagoen mediku profesional batek idatzi du.
- **B.** Intsusak antibiotikoa ordezka dezakeela bronkitisean edo konjuntibitisean dio web orriak.
- **C.** Intsusa lasaitasun osoz erabil daitekeela gaixorik egonez gero dio web orriak, naturala delako.
- **D.** Gomendatzen du intsusa erabiltzea erremedio gisa, baina lehenik medikuari kontsultatzea.

13. *Fibraurea tinktorioa* sendabelarra ...

- **A.** ... orangutanek bakarrik erabiltzen dute.
- **B.** ... Asiako biztanle-komunitateek erabiltzen dute.
- **C.** ... Asiako biztanle-komunitateek eta animaliaren batek erabiltzen dute.
- **D.** … farmazian aurki dezakezun landare bat da.

14. Zer dira furano diterpenoideak?

- **A.** Sendabelar mota bat.
- **B.** Fibraurea tinktoriaren osagaiak.
- **C.** Alkaloide mota bat.
- **D.** Malariari aurre egiten dioten substantziak.

15. Zer da txaplata bat?

- **A.** Sendabelar baten zati bat.
- **B.** Sendabelar baten hosto-multzoa.
- **C.** Orri murtxikatuak eta zanpatuak zukua ateratzeko.
- **D.** Larruazalaren gainean jartzeko prestakin natural bat.

16. **Testuan aipatzen da parafarmazietan eta belar-dendetan erraz aurki daitekeen konposatu bat. Zein da?**

Protoberberina da konposatu hori.

17. **Testu batean hiru eten-puntuak - "(...)" - parentesi artean agertzen dira.**

- **A.** Hirugarren pertsona baten hitzak sartzeko indikazio bat da.
- **B.** Irakurtzen ari den pertsonarentzako etenaldia adierazten dute.
- **C.** Jatorrizko testua egokitu egin dela adierazten du: aurreko esaldia aldatu egin da.
- **D.** Jatorrizko testua egokitu egin dela adierazten du: zati bat ezabatu egin da.

18. **Adierazi esaldi hauetako zein har daitekeen deskribapentzat:**

- **A.** Egun batzuen buruan, ultzera itxi egin zen, eta bi hilabeteren buruan ia ez zen orbainik ikusten.
- **B.** Intsusaren ukendua erreduretarako, zaurietarako eta larruazaleko arazoetarako erabiltzen da.
- **C.** Intsusak enbor gogorra du. Oso lore txiki eta zuriak ditu, eta guztien artean lore-sorta handi bat osatzen dute.
- **D.** Orain dela gutxi arte, belarrez eta landarez egindako terapia naturala zen, leku askotan, jendearen eskura zegoen sendagai bakarra.

3. testua. ABIADURA HANDIKO TRENA (AHT)

NAFARROA ETA EUSKADIREN ARTEKO LOTURA ETA LANEN EGOERA

Lotunea egiteko bi aukera dago. Iruñea Gasteizekin lotzea (V alternatiba deritzona) edo Iruñea Donostiarekin Ezkio-Itsasotik lotzea (H alternatiba deritzona).

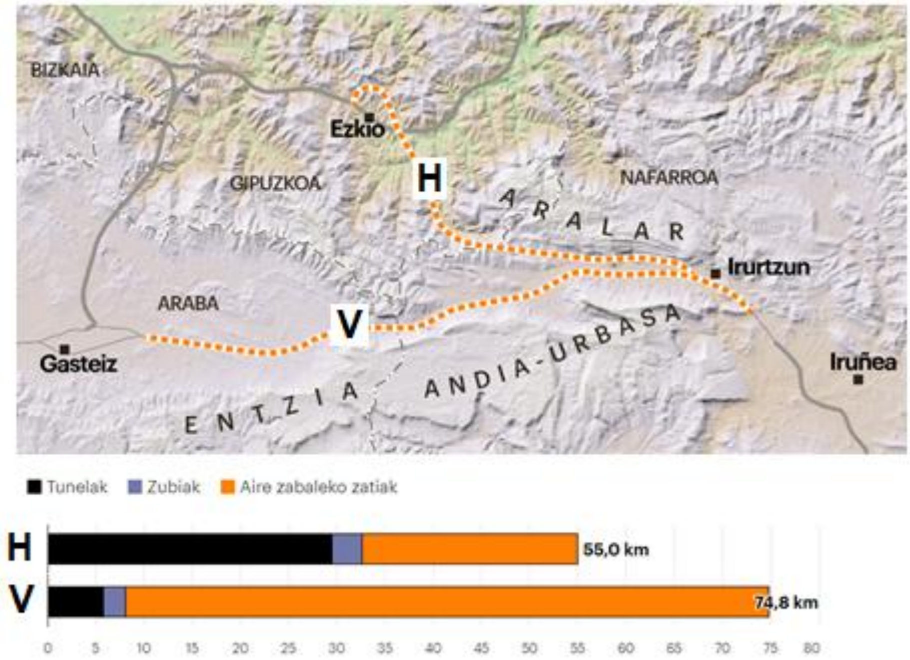

Iruñea eta Donostia arteko bidaia 26 minutu laburragoa izango litzateke Ezkio-Itsasotik, Sakanatik baino. Gasteizko bidetik, baina, Iruñea eta Gasteiz arteko bidea laburragoa izango litzateke.

ZIFRAK

2.060

Ezkio-Itsasoko alternatibarako aurreikusitako kostua. Gastu guztiak kontuan hartuta, Ezkio-Itsasoko aukerak 2.060 milioi euroko kostua aurreikusi dute txosten informatiboan.

700

Gasteizko aukerarako aurreikusitako prezioa. Ezkiokoarekin alderatuta, ia herena balioko du Gasteizko alternatibak: 700 milioi euro.

29,5

Ezkio-Itsasoko alternatibaren distantzia tuneletan. H alternatibak, Ezkio-Itsasokoak, guztira 29,5 kilometro tunel izango ditu, eta tunel zatirik luzeena 21,2 kilometrokoa izango da, Aralar mendikatearen azpian.

%92

Gasteizko alternatibaren ibilbidearen ehunekoa estali gabe. V alternatiba, Gasteizkoa, ia 75 kilometro luze izango da, eta horietako %92 estali gabe izango dira. Ibilbide osoaren %89 lurretik joango da, %3 zubibideetatik eta gainontzekoa tuneletatik.

Hiriburuetako sarrerak (1)

2022ko aurrekontuetan Espainako Gobernuak adostu zuen Gasteizko eta Bilboko AHTaren sarrerako obrak Eusko Jaurlaritzaren esku uztea. Lur azpiko geltokiak egin nahi dituzte bi hiriburuetan. Eraikuntza proiektuak idazten ari dira.

Bergarako lotunea (2)

Hiru zati ditu. Hiruretan ari dira obratan. Lehen zatian, lanen herena eginda dago; bigarrenean, obren bi heren; hirugarrenean, obren laurdena. 383 milioi euroko proiektua da, eta gehiena tunel barruan doa. 2021eko apirilean hasi ziren.

Nafarroako korridorearen eta Euskal Y-aren lotura (3)

Hurrengo urtera arte atzeratu du azken erabakia Espainako Gobernuak. Hau da, nondik lotuko diren Nafarroatik datozen trenak Euskal Y-arekin. Ezkio-Itsasotik lotzea da aukera bat, eta Gasteiztik egitea bestea. Espainako Gobernuak azken horren aldeko hautua egin du, baina Euskadikoak nahiago du Ezkio-Itsaso izatea, Bergarako lotunean trafikoa arinagoa izan dadin.

Berria egunkarian publikatutako infografia baten moldaketa

19. **Nafarroa eta Euskadiren arteko lotura egiteko alternatibetako bat Gasteizkoa da. Zein da aukera horretarako aurreikusitako kostua?**

Aurreikusitako kostua 700 milioi euro da.

20. **Bi aukeretako zein joango litzateke Sakanatik?** BALIOGABETUA

21. **Nafarroa eta Euskadi abiadura handiko trenarekin lotzeko bi aukerak alderatzen baditugu, honako hau ikusiko dugu:**

- **A.** Bietan kilometro gehiago daude aire zabalean lurpean baino.
- **B.** V alternatiban kilometro gehiago daude lurpean aire zabalean baino.
- **C.** H alternatiban kilometro gehiago daude lurpean aire zabalean baino.
- **D.** V aukera askoz garestiagoa da H aukera baino.

22. **Esan baieztapen hauek egia ala gezurra diren:**

	E	G
A. Ezkio-Itsasoko alternatibaren luzera 29,5 kilometrokoa da.		X
B. Frantziako gobernua hamarkada honetan hasiko da obrak		X
C. Irun eta Lezo arteko zatia amaituta dago.		X
D. Bilboko geltokia lurpean eraikitzea aurreikusi da.	X	

23. **Aukeratu Bergarako lotuneari eta Abiadura Handiko Trenari buruzko esaldirik egokiena, testuaren arabera:**

- **A.** H alternatiba eraikiz gero, Iruñetik Donostiara joateko Bergarako lotunetik igaro beharko da.
- **B.** Bergarako lotunea erabiltzen ari da dagoeneko.
- **C.** Bergarako lotunea V alternatiba baino garestiagoa da.
- **D.** Bergarako lotune ia osoa lurpean geratuko da.

24. **Eusko Jaurlaritzak nahiago du Ezkio-Itsasotik igarotzen den aukera Gasteiztik igarotzen dena baino. Zergatik?**

- **A.** Ez delako hain garestia, 700 eta 2030 milioi artekoa.
- **B.** Ezkio-Itsaso Bergaratik gertuago dagoelako Gasteiztik baino.
- **C.** Horrela, Bergarako lotunean ez delako horren trafiko astuna egongo.
- **D.** Errazagoa izango delako etorkizunean trenbidea Iparraldearekin lotzea.

25. Iruñera iristen diren zatiak …

A. … amaituta daude.

B. … obratan daude.

C. … tramitazioan daude.

D. … 2037rako bukatuta egoeta aurreikusi da.

26. Zer adierazten dute puntuek bigarren mapan (AHTaren lanen egoera)?

A. Obratan dauden tarteak.

B. Zubiak dituzten tarteak.

C. Udalerriak.

E. Bukatuta dauden tarteak.

27. Zer dute komunean Castejon-Cadreita (Nafarroan), Legorreta-Tolosa (Gipuzkoan) eta Galdakao-Basauri (Bizkaian) zatiek?

A. Oraindik proiektatu gabe daudela.

B. Amaituta daudela.

C. Obratan daudela.

D. Tramitatuta daudela.

28. Ondorengo taulan testuan dauden hainbat zifra eta hainbat kontzeptu jaso dira:

ZIFRAK
21,2
3
2060
92

KONTZEPTUAK
A. H aukera eraikitzen bada, Iruñetik Donostiara joateko zenbat denbora aurreztuko dugun.
B. H alternatibarako aurreikusitako kostua.
C. Proiektatutako tunel luzeenaren luzera kilometrotan.
D. Gasteizko alternatiban zubietatik joango den ibilbidearen portzentajea.
E. Gasteizko alternatibaren luzera kilometrotan.
F. Gazteizko alternatiban estali gabe izango diren kilometroen portzentajea.

Idatzi zifra bakoitzari dagokion kontzeptuaren hizkia (bi kontzeptu soberan daude):

ZIFRAK	KONTZEPTUAK (hizkia idatzi)
21,2	**C**
3	**D**
2060	**B**
92	**F**

2. ZATIA- EKOIZPEN IDATZIA

29. Ekoizpen idatzia.

Indusketa arkeologiko batean boluntario gisa parte hartzeko izena eman duzu, eta gaur lehendabiziko laneguna izan duzu. Institutuan eskatu dizute web orrian eguneroko bat idazteko. Lehen laneguna amaituta, kanpin-dendara joan zara, eta idazten hasi zara.

Honako puntu hauei buruz idatzi behar duzu:

- Indusketa eremu natural batean egiten ari zarete: inguruan duzun paisaia deskribatu.
- Zer izan da eguneko onena edo txarrena?
- Lehen egunaren ondoren nola sentitzen zaren deskribatu behar duzu: espero zenuen bezalakoa izan al da?

OHARRA. Lehenengo esaldia emango dizugu: zuk jarraitu.

Testua sortzeko kontuan hartu beharrekoak:

1. Hasierako planteamendua pentsatzea.
2. Zirriborroa prestatzea.
3. Behin betiko testua idaztea.